

Asiakastietolakipaketin toimeenpanon tilannekatsaus

Toimittajayhteistyökokous 16.11.2022

Kela, Kanta-palvelut

Kan
ta

Sisällys

1. Asiakastietolain toimeenpanon tilannekatsaus / Sari Laukkanen
2. Yhteistestauksen tilanne
3. Sosiaalihuollon asiakastiedon arkisto – Ajankohtaista / Hanne Laukkanen
4. Potilastiedon arkisto – Ajankohtaista / Sole Salmijärvi

Asiakastietolain toimeenpanon tilannekatsaus

Esityksen sisältö

- [HE 246/2022 vp \(eduskunta.fi\)](https://eduskunta.fi/HE2462022vp)
 - Sote-toimialojen välinen tietojen luovuttaminen
- Ajankohtaiset muutokset
 - Kanta-informointi v. 1.1.0
 - Puolesta asetettavat kiellot – väliaikainen ratkaisu
- Toisiolain 55 §:n mukainen kiello
- Koulutus, viestintä

HE eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä sekä siihen liittyviksi laeiksi

- [Uusi laki sääntelemään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyä - Sosiaali- ja terveysministeriö \(stm.fi\)](#)
- [HE 246/2022 vp \(eduskunta.fi\)](#)
- 10.11.2022 [ICT-toimittajatilaisuus: ajankohtaista sote-tiedonhallinnasta - Sosiaali- ja terveysministeriö \(stm.fi\)](#) – esitysten materiaalit on julkaistu
- Sote-toimialojen välinen tiedonsaantioikeus - suunnittelua edistetään HE:n mukaisesti
 - Tahdonilmaisuna luovutuslupa
 - Siirtymäsäännöksen mukaisesti

Ajankohtaiset muutokset

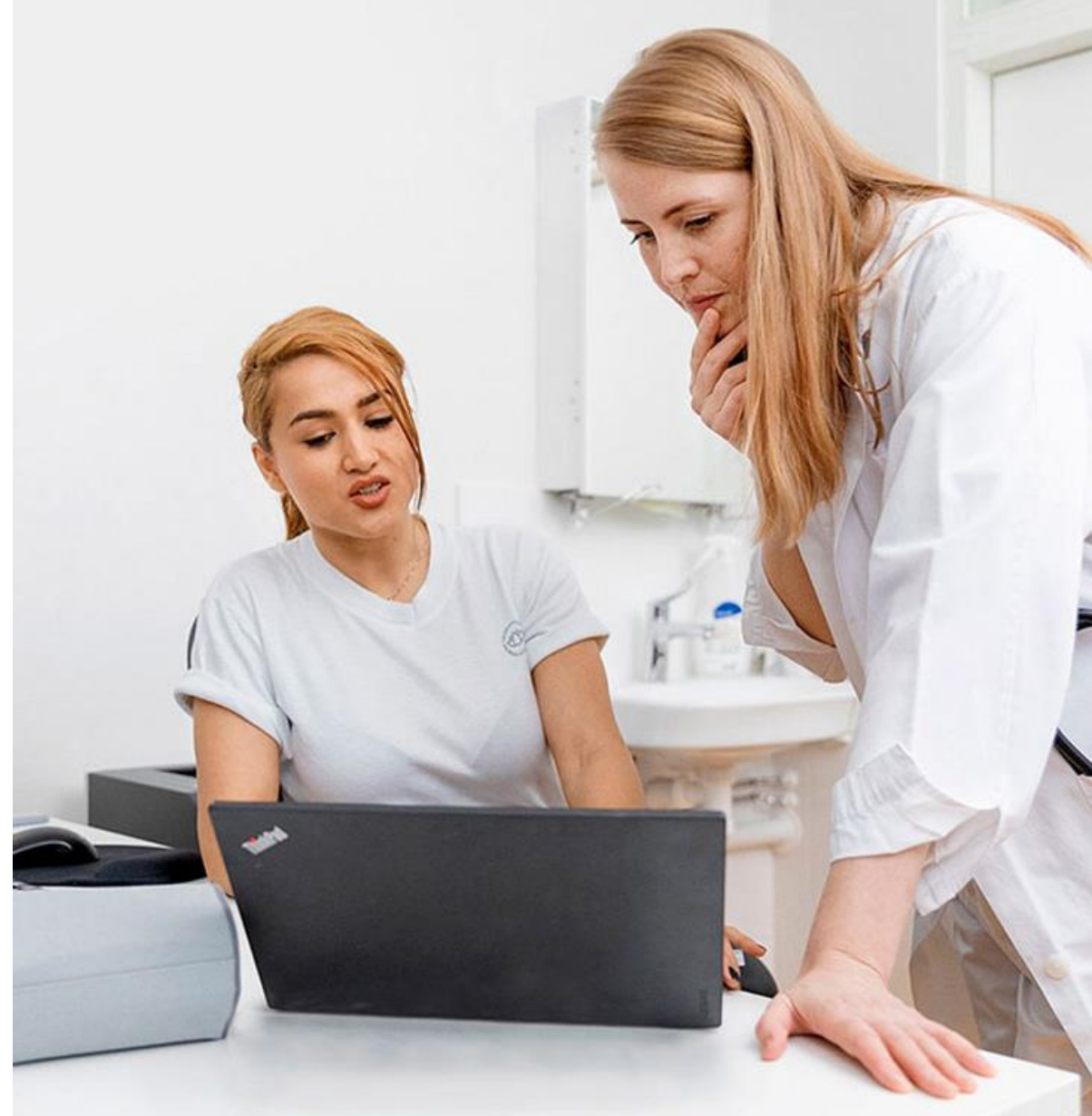
- Kanta-informointi 1.1.0
 - Mahdollista
 - Ottaa vastaan OmaKannassa 22.11.2022 alkaen
 - Tallentaa potilastietojärjestelmissä, jos toteutukset on tehty ja käyttöön otettu palvelunantajilla
- Puolesta asetettavat kiellot – väliaikainen ratkaisu
 - Kanta-info –tilaisuudessa Tarja Rätty, THL esitteli terveydenhuollon ammattilaisten toimintamallin ja ohjeet
- [9.11. 2022 Kanta-infotilaisuuden materiaalit](#)

Toisiolain 55 §:n mukainen kieltö

- *"Potilaalla on oikeus kieltää kliinisesti merkittävän löydöksen perusteella tehtävät yhteydenotot. Kielto kirjataan asiakastietolain 12 §:ssä tarkoitettuun tahdonilmaisupalveluun. Potilas voi tehdä kiellon kirjallisesti missä tahansa julkista terveydenhuoltoa tuottavassa toimintayksikössä taikka sähköisesti asiakastietolain 24 §:ssä tarkoitetun kansalaisen käyttöliittymän välityksellä."*
(Toisiolaki 55 § 5 mom.)
- "...Tämän lain 55 §:ää kliinisistä löydöksistä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2024".
(Toisiolaki 60 § 1 mom.)
- Kielto voidaan asettaa julkisen terveydenhuollon palvelunantajilla asioitaessa tai OmaKannassa
- Kielto tallennetaan tahdonilmaisupalveluun
- Suunnitelma toteutusaikataulusta
 - Kansalliset toiminnalliset määrittelyt J1/2023
 - Toiminnallisuus AT:llä J3/2023
- Tuotantokäyttö **1.1.2024** alkaen

Koulutus, viestintä

- Tiedotteet - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi
 - Kanta-informointi kaikille uudelleen
 - Uusi laki sääntelemään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyä
- Viestintä sote-ammattilaisille
 - Tietojen luovuttaminen Kanta-palvelujen kautta
 - Tietoa Kanta-palveluista sosiaali- ja terveydenhuollossa asioiville – infolehtinen Kanta-informoinnin tueksi
 - 9.11. infotilaisuuden materiaalit on julkaistu Kanta.fi:ssä
 - Kanta-verkkokoulut – 7.11.2022 on julkaistu osiot:
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen luovuttaminen
 - Potilastiedon arkiston toimintamallit
 - Huomioitu myös hyvinvointialueiden perustamisen vaikutus tietojen käyttöön
- Kansalaisviestintä käynnistymässä
 - Viestimme Kanta-informoinnista ja tietojen liikkumisesta hyvinvointialueilla mm. Kanta.fi:ssä

Yhteistestauksen tilanne

Luovutushallinnan muutosten yhteistestausten tilanne terveydenhuollon osalta

Ilmoittautuneet	Testaamassa	Valmiit
2 järjestelmää	4 järjestelmää	3 järjestelmää

[Ilmoittaudu yhteistestaukseen - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi](#)

[Ilmoittautumislomake luovutushallinnan ja tahdonilmaisujen yhteistestaukseen \(xls\)](#)

Sosiaalihuollon asiakastiedon arkisto

Ajankohtaista

Esityksessä

1. Sosiaalihuollon luovutusilmoitusten määrittelyn kommentointikierrös käynnistynyt
2. Käyttöön otettavat toiminnallisuudet:
 - Asiakastietojen rakenteinen tallentaminen Kanta-palveluun
 - Tietojen luovuttaminen sosiaalihuollon toimialan sisällä Kanta-palvelun kautta
3. Sosiaalihuollon liittymisvelvoite Kanta-palveluun lähestyy, vaatimukset tietojärjestelmille

Sosiaalihuollon luovutusilmoitus – määrittely on julkaistu kommentoitavaksi

- Tietojen luovutuksen riittävä seuranta on keskeinen edellytys asiakkaan *yksityisyyden suojan* toteutumiselle sekä *tietojen käytön* valvonnalle. Lokitietojen keräämisellä varmistetaan, että asiakkaalla (rekisteröity) on mahdollisuus tarkistaa, kuka on katsonut hänen tietojaan ja puuttua mahdollisiin väärinkäytöksiin.
- ”Tietojen luovuttamisella tarkoitetaan tiedon antamista toiselle rekisterinpitäjälle tai muulle ulkopuoliselle tietoon oikeutetulle tai luovutuksia rekisterinpitäjän eri rekisterien välillä.”
- Palvelunantaja on velvollinen keräämään luovutustietoja kaikista tietojen luovutuksista ja tallentamaan asiakastietojen luovutusta koskevat lokitiedot Kanta-palveluun (lokirekisterien säilytyspalveluun) → vaatimuksia asiakastietoja käsittelevälle tietojärjestelmälle.
 - Kanta-palvelun kautta luovutetuista tiedoista Kanta tuottaa luovutuslokiä
- [Sosiaalihuollon luovutusilmoituksen määrittelyjen kommentointi - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi](#)

Käyttöön otettavat toiminnallisuudet sosiaalihuollon tuotealueella

- Asiakastietojen rakenteinen tallentaminen Kanta-palveluun
 - THL on julkaissut Sosmeta-palvelussa sosiaalihuollon asiakirjarakenteet käyttöön otettavaksi (Valmis-tilassa) [Sosmeta - Etusivu \(thl.fi\)](https://thl.fi/sosmeta)
 - Kanta-palvelussa tuotannon tuki Sosmetassa Valmis-tilassa julkaistuille asiakirjarakenteille
 - Asiakirjarakenteiden hallinnassa siirrytty tuotantotoimintaan, muutostenhallintaprosessi kuvattu tietomäärittelyn hallintamallissa [Asiakastietomäärittelyjen ja toiminnallisten määrittelyjen hallinta - THL](#)
 - Huomioitavaksi liittymisvelvoitteen vaatimukseen
- Sosiaalihuollon toimialan sisäisten luovutusten tuotannon tuki Kanta-palveluissa 2023 lähtien
 - Määrittelyt julkaistu [Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston määrittelyt - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi](#)
 - Sosmetassa julkaistu tahdonilmaisupalvelun asiakirjat (luovutuslupa ja kieltö)
 - Huomioitavaksi liittymisvelvoitteen vaatimukseen

Sosiaalihuollon liittymisvelvoite Kanta-palveluun lähestyy, vaatimukset tietojärjestelmille

- Sosiaalihuollon tietojärjestelmäprofiilit on julkaistu 6/2022 – liittymisvelvoitteen vaatimukset [Määräykset - Tiedonhallinta sosiaali- ja terveysalalla - THL](#)
- Liittymisvelvoitteen vaatimusten tuki Kanta-palveluissa tuotannossa käyttöönotettavissa viimeistään *09/2023*
 - Tämän jälkeen ei enää uusia toiminnallisia vaatimuksia liittymisvelvoitteen pakettiin
 - Asiakirjarakenteissa vain pakolliset muutokset (muutoksissa pyritään minimiin)
- Liittymisvelvoitteen aikataulu julkisille ja julkisen lukuun toimivilla yksityisille palvelunantajille *1.9.2024*
 - Palvelunantajilla käytössä liittymisvelvoitteen vaatimukset täyttävä järjestelmä
 - Yksityisten palvelunantajien liittymisvelvoite 1.1.2026

Profiilien kuvaukset ja otsikot

Profiilin tunniste	Profiilin nimi	Käyttötarkoitus	Profiilin voimaantulopäivä sertifiointissa ja ilmoituksissa	Kuvaus	Lisätietoja
3d1	Sosiaalihuollon rakenteisia asiakastietoja käsittelevä järjestelmä (liittymisveloitteen vaatimukset)	Sosiaalihuollon 2024 liittymisveloitteen vaatimukset täyttävä järjestelmä	viimeistään 9/2024	Järjestelmä, joka on yhteydessä asiakastiedon arkistoon tallettaakseen sinne tietoja ja hakeakseen asiakastietoja omasta tai muiden rekisterinpitäjien registreistä. Tallennettavat tiedot voivat olla rakenteisten asiakasasiakirjojen määräyksen asettaman vaiheistuksen lisäksi pdf-asiakirjoja tai kertomusmerkintöjä. Järjestelmän tulee pystyä muodostamaan ja käsittelemään tahdonilmaisupalvelun asiakirjoja.	9/2024 liittymisveloitteessa organisaation käytössä tulee olla tietojärjestelmä tai tietojärjestelmiä, joiden avulla pakolliset vaatimukset toteutetaan.
3d2	Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon toimitettavia rakenteisia tietoja tuottava ja käsittelevä sovellus	Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon toimitettavia rakenteisia tietoja tuottava järjestelmä	viimeistään 9/2024	Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon liittyvä järjestelmä, joka tuottaa ja voi olla yhteydessä Kanta-palveluihin tallettaakseen sinne tietoja. Järjestelmän käyttötarkoituksena on tietojen tuottaminen. Tuotettavat tiedot voivat olla vanhoja tai uusia sekä tahdonilmaisupalvelun asiakirjoja.	9/2024 liittymisveloitteessa profiili ei voi olla ainoa organisaation käytössä oleva.
3d3	Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon tietoja toimittava sovellus tai palvelu	Sosiaalihuollon asiakastietojen arkistoon tietoja arkistoiva sovellus tai palvelu	9/2024, jos profiilia käytetään liittymisvaiheen asiakastietoihin	Järjestelmä, joka on yhteydessä asiakastiedon arkistoon tallettaakseen sinne tietoja. Tallennettavat tiedot voivat olla vanhoja tai II-vaiheen asiakastietoja.	9/2024 liittymisveloitteessa profiili ei voi olla ainoa organisaation käytössä oleva. Voi olla myös tietojärjestelmäpalvelu, joka ei tarjoa loppukäyttäjän käyttöliittymää ja jota muut sovellukset käyttävät Kanta-yhteyksien toteuttamiseen. Sallittua käyttää myös 2. vaiheen profiilia, mikäli järjestelmä ei toteuta luovutuksenhallinnan asiakirjojen käsittelyä
3d4	Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistosta tietoja hakeva sovellus tai palvelu	Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistosta tietoja hakeva ja/tai katseleva järjestelmä	9/2024, jos profiilia käytetään liittymisvaiheen asiakastietoihin	Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon liittyvä järjestelmä, jonka käyttötarkoituksena on tietojen hakemiseen liittyvien toiminnallisuuksien toteuttaminen, jolloin asiakasasiakirjoja ei muodosteta.	9/2024 liittymisveloitteessa profiili ei voi olla ainoa organisaation käytössä oleva. Järjestelmän tarkoituksena on hakea asiakastiedon arkistosta asiakastietoja eikä sen toiminnan kannalta tarvita asiakasasiakirjojen arkistointi- tai muodostamistoiminnallisuuksia. Järjestelmän avulla voidaan tukea esimerkiksi tietojärjestelmämuutoksia silloin, kun asiakastiedot on siirretty vanhasta järjestelmästä arkistoon ennen uuden järjestelmän käyttöönottoa ja uudessa järjestelmässä toteutetaan aluksi vain katseluominaisuudet. Katselevan järjestelmän tulee pystyä päivittämään asiakkuuksia (mm. asiayhteyksien takia) ja asioita. Sallittua käyttää myös 2. vaiheen profiilia, mikäli järjestelmä ei toteuta luovutuksenhallinnan asiakirjojen käsittelyä

Asiakasasiakirjojen tallennus asiakasrekisteriin

Asiakasasiakirjojen haku omasta rekisteristä

Asiakirjojen metatietojen toteuttaminen

Asiakirjojen allekirjoittaminen järjestelmäallekirjoituksella

Asiakasasiakirjojen käyttöoikeuksien toteuttaminen palvelutehtävittäin

Asioiden avaaminen ja päättäminen (asia-asiakirja)

Asiakkuuden hallinnan toteuttaminen ml. asiayhteyden todentaminen (asiakkuusasiakirja)

Asiakirjojen haut arkistosta asiakirjojen metatietojen perusteella

Asiakastiedon koosteen haku ja käsittely

Käyttölokien ja käyttöoikeuksien hallinta

Ammattihenkilön kirjautuminen varmenteella

Järjestelmäallekirjoitus

1. vaiheen järjestelmä

Ammattilaisen sähköinen allekirjoitus

Asiakasasiakirjojen rakenteinen tallennusmuoto (JSON + XHTML)

Asiakaskertomusmerkinnät (rakenteinen)

Rekisterinkäyttöoikeus

Yhteinen asia (esim. perhe asiakkaana)

Turvakiellon alaisten tietojen käsittely

Tilapäisen yksilöintitunnisteen käsittely

Asiakastiedon koosteen rikastettu versio

2. vaiheen järjestelmä

Asiakasasiakirjojen tallennus rakenteisessa muodossa palvelutehtävittäin

Asiakirjojen haku ja luovutus toisen palvelunantajan rekisteristä

Kieltojen käsittely

Asiakkaan informointi

Luovutusluvan käsittely

Luovutusten seuranta

Liittymisvelvoitteen vaatimukset toteuttava järjestelmä

Liittymisvelvoitteen toiminnot ja tietosisällöt (Olennaisten toiminnallisten vaatimusten luokitus)

Toiminnot

- Asiakirjojen arkistointi
- Kuvailutietojen haku
- Asiakirjojen muodostaminen
- Asiakasasiakirjojen tekeminen ja muokkaaminen
- Arkistosta haettujen tietojen näyttäminen ja jatkokäyttö
- Asiakastiedon koosteen näyttäminen
- Asiakirjojen korvaaminen
- Asiakirjan mitätöinti
- Omien tietojen hakeminen arkistosta
- Rekistereiden erottaminen
- PDF-asiakirjan arkistointi
- PDF-asiakirjan haku
- Kertomusmerkintöjen arkistointi
- Vanhojen asiakirjojen arkistointi
- Asianhallinta
- Asian tietojen käyttö
- Asiakkuuden hallinta
- Asiakkuustietojen käyttö
- Asiayhteyden muodostaminen
- Asiayhteyden todentaminen
- Asiakirjojen näkyvyyden rajoittaminen
- Yhteisen asian hallinta
- Yhteisen asian tietojen käyttö
- Tilapäisten ja väliaikaisten henkilötunnusten hallinta
- Turvakiellon alaisten tietojen käsittely
- Toisen rekisterin käyttö rekisterinkäyttöoikeudella
- Rekisterinkäyttöoikeuden muodostaminen
- Informointien tarkistaminen
- Informointimerkintöjen tekeminen ja arkistointi
- Kieltojen tekeminen ja arkistointi
- Luovutuslupien tarkastaminen
- Luovutushaku arkistosta

Tietosisällöt

- Asia-asiakirja
- Asiakkuusasiakirja
- Sosiaalihuollon asiakirjojen metatiedot
- Asiakasasiakirja
- Vanha asiakasasiakirja
- Asiakaskertomusmerkintä
- Asiakastiedon kooste
- Turvakielto
- Sosiaalihuollon asiakirjaluetelo kiellon kohdistamista varten
- Informointiasiakirja
- Sosiaalihuollon luovutuslupa
- Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston kieltoasiakirja
- Sosiaalihuollon rakenteinen asiakasasiakirja
 - Lastensuojelu
 - Päihdehuolto
 - Vammaispalvelut
 - Lääkäiden palvelut
 - Lapsiperheiden palvelut
 - Perheoikeudelliset palvelut
 - Työikäisten palvelut

Potilastiedon arkisto

Ajankohtaista

Uudenmaan alueen väliaikainen tiedonsaantioikeus

- Uudenmaan maakunnan alueella on käytössä väliaikainen tiedonsaantioikeus 31.12.2025 asti (Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja pelastustoimeen koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta [616/2021](#)), 64 a §
 - Tietojen luovuttaminen Uudellamaalla on mahdollista tehdä, jos kansalainen on *informoitu* tästä mahdollisuudesta; kiellot vaikuttavat luovutuksiin
 - Kanta-informointi versio 1.1.0 kattaa informoinnin Uudenmaan tiedonsaantioikeudesta.
 - Kanta-informointi versio 1.1.0 on mahdollista saada Omakannasta, tai palvelunantaja voi tallentaa sen potilastietojärjestelmästä.
- Kanta-informointiin ja tietojen luovuttamiseen liittyvä tiedote sote-toimijoille
 - [Kanta-informointi kaikille uudelleen - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)
 - [Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa ja Uudenmaan alueen väliaikaisen tiedonsaantioikeuden myötä kaikille uusi Kanta-informointi - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)

Uudenmaan alueen väliaikaisen tiedonsaantioikeuden testauksesta

- Jos potilaalla ei ole Kanta-Informointi v. 1.1.0:aa, niin silloin myös Uudellamaalla tietojen luovuttaminen **Kanta-palveluiden kautta** perustuu luovutuslupaan.
- Potilastiedon arkiston toiminnallisuus on testattavissa asiakastestiympäristössä.
- Testipotilaalle voi Omakannassa tallentaa Kanta-informointi versio 1.1.0:n.
- Koodistopalvelussa Kanta-informointi versio 1.1 muuttuu aktiiviseksi 22.11.2022.

Potilastiedon arkiston uusi kieltolomake

- Potilastiedon arkiston kieltolomake muuttuu 1.1.2024. Kieltolomakkeeseen on tulossa seuraavat täydennykset:
 - Tuki puolesta asiointille: kiellon yhteyteen voidaan kirjata tieto kiellon asettajasta tai asettajista sekä asettamisen ajankohdasta.
 - Tieto laajasta luovutuskiellosta lisätään kieltolomakkeelle (Erillinen laajan luovutuskiellon lomake (LKIE) poistuu).
 - Kieltolomakkeella voi asettaa kiellon myös yksityiseen työterveysrekisteriin.

Kieltolomakkeen tulevat muutokset, kehittämisen aikatauluista

- Kommentointikierros 6.9.–25.9.2022
- Muutosten käsittely työpajassa 28.10.2022 ([Kokousmateriaalit 2022 -sivu](#))
- Toiminnallisen määrittelyt on julkaistu 26.9.2022
- Täydennetyt tekniset määrittelyt on julkaistu kanta.fi-sivulla.
- Päivitetty KIE2024-lomake on julkaistu Koodistopalvelussa.
- Uuden kieltolomakkeen käyttö on tuettuna ja testattavissa ja asiakastestiympäristössä Q1/2023
 - HUOM! Ei koske OmaKantaa, aikataulu tarkentuu myöhemmin

Kieltolomakkeen tulevat muutokset, käyttöönotosta

- Asiaa käsiteltiin työpajassa 28.10.2022
- Asiakastietolain mukaan laaja luovutuskielto ja mahdollisuus kieltää yksityinen työterveysrekisteri on otettava käyttöön viimeistään 1.1.2024.
- Koska terveydenhuollon luovutuskieltoja hyödynnetään Uudellamaalla myös Kannan ulkopuolisiin luovutuksiin, ei muutosta voi ottaa käyttöön vielä alkuvuonna 2023 tuotannossa. Alueella käytettävien potilastietojärjestelmien tulee ennen käyttöönottoa osata käsitellä myös uudet kieltotyypit, erityisesti laaja luovutuskielto.
- Tuotantokäyttöönoton aikataulusta sovitaan myöhemmin, mutta sitä ei ole mahdollista siirtää 1.1.2024 jälkeiseen aikaan.

Kanta

Kiitos!

Kela, Kanta-palvelut

Olemme myös somessa

  @kantapalvelut